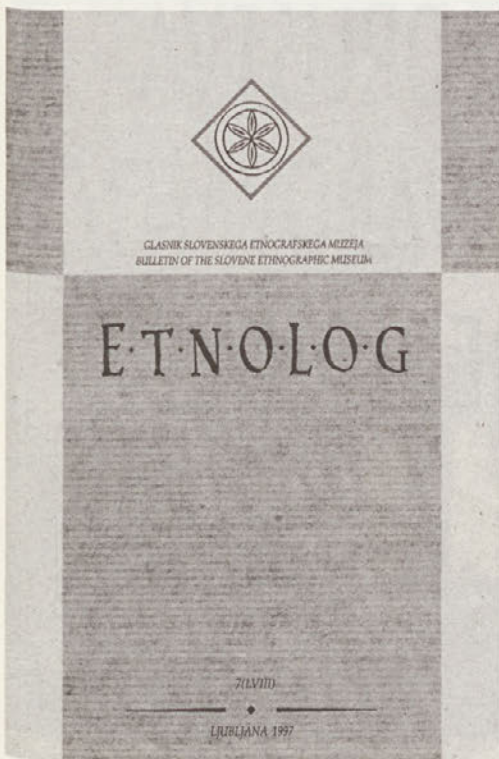

Tadeja Primožič

ETNOLOG ŠT. 7, 1997

Slovenski etnografski muzej. LJUBLJANA 1997, 520 str.
ISSN 0354-0316

Novo, 7. številko Etnologa, sta s sodelovanjem sourednikov in uredniškega odbora uredili Bojana Rogelj Škafar in dr. Nena Židov. Tematski del je tokrat posvečen tržaškim Slovencem, Trstu in njegovemu zaledju.

V prvem prispevku Raffaella Skubin ugotavlja dokumentarno vrednost fotografij Giuseppeja Wulza, ki prikazujejo tradicionalno nošo na tržaškem območju v 2. polovici 19. stoletja. Življenje in delo priznanega tržaškega fotografa *slovenskega življenja* Maria Magajne predstavlja Živa Pahor. Njegov obsežen fotografski opus, ki je nastajal v preteklih petinšestdesetih letih, brez dvoma zasluži analizo tudi iz etnološkega zornega kota. Bruno Volpi Lisjak, izvrsten poznavalec slovenskega pomorskega ribištva, predstavlja *Čupo*, čoln, narejen iz enega kosa lesa, ki so ga slovenski ribiči v Tržaškem zalivu uporabljali vse do sredine 20. stoletja. Primerek čolna hrani tudi Slovenski etnografski muzej. V članku z naslovom *Od železa do kruha* avtorica Katja Colja piše o stoletnem delovanju škedenjske železarne. Poleg zgodovinskega pregleda delovanja so osvetljeni še socialni aspekti vaškega in delavskega življenja Škedenja. Kristina Kovačič predstavlja porodno babico *šantlo* Ano Slavec, ki je "delovala" v vaseh v okolici Trsta do sredine 20. stoletja, in njeno "babiško" zapuščino. Dr. Darja Mihelič piše o podobi srednjeveške Tržačanke skozi različna življenjska obdobja, kot se zrcali skozi mestni statut iz 15. stoletja. Oriše njen položaj v družini in zakonu ter njeno pravno in poslovno sposobnost.

Sledijo trije prispevki, ki prikazujejo pomen Trsta za slovensko Istro. V prvem s pomenljivim naslovom *Smo se boljše razumeli v Trstu kot v Piranu, Podoba Trsta v spominih Šupetrcov do 2. svetovne vojne* mag. Borut Brumen analizira socialne spomine prebivalcev in prebivalk istrske vasi Sv. Peter, ki so vezani na Trst med leti 1900 in 1941. Ugotavlja pomen

socialnega spomina in z njim povezanih zgodovinskih izkušenj za kulturno tradicijo skupnosti, v kateri je Trst vse do današnjega časa ohranil položaj ekonomskega in simbolnega urbanega središča. Martina Orehovec na primeru raziskave v isti vasi osvetljuje delo žensk izven doma in vloga, pomen ter razsežnosti plačanega gospodinjanskega dela letih pri družinah v Trstu. Nataša Rogelja in Špela Ledinek pa sta združili moči v prispevku, ki govori o Šavrinki kot osebi (jajčarici) in simbolu. Trstu je posvečen tudi *Janusov razdelek*. V njem mag. Elke-Nicole Kappus, švicarska etnologinja in kulturna antropologinja, razmišlja o prihodnosti tega mesta oziroma o rekontekstualizaciji njegove zgodovine.

Razprave sestavlja vsebinsko šest različnih prispevkov. Hrvaška etnologinja dr. Ines Prica najprej spregovori o vojni in "domačem etnografu". Sledi članek Mire Omrzel Terlep *Od lire do lajne*, v katerem avtorica prikaže razvoj tega glasbila od staroveške oblike aktivnega tipa do instrumentalnega predhodnika sodobnega računalnika. Na fenomen rojstva se navezuje Irena Rožman, ki piše o zgodovini babištva na Slovenskem in porodni pomoči v fari Velike Brusnice na Dolenjskem med letoma 1840–1945, ter mag. Mojca Ramšak, ki v prispevku *Mama me je s policijo gnala nazaj*, ko sem dobila sina, spregovori o nezakonskih otrocih in njihovih starših na Koroškem v 19. in prvi polovici 20. stoletja. Škotske sledi na Slovenskem oziroma njihove zgodovinske fragmente in sodobne stereotipe išče mag. Inja Smrdel. V zadnjem prispevku *Razprav* pa nam Iris Zakošek približa utrip mestne tržnice v Celju pred drugo svetovno vojno.

V razdelku *Gradivo* dr. Roberto Starec piše o koprskih vaseh v notarskih aktih 18. stoletja, Jože Eržen pa o kropskih ptičarjih.

Na *etno muzejskih straneh* je predstavljen projekt priprave stalne muzejske razstave v Ribnici avtoric Taje Čepič, Dragice Trobec Zadnik, mag. Marjete Mikuz in Mojce Turk. O predstavitvenih razstavah SEM *Prvo dejanje* spregovori Mateja Habinc, o njegovem izvirnem sodelovanju na dnevih evropske kulturne dediščine z izdelavo secesijskih priček pa Irena Keršič. Razstavo *Zlato, obredje in miti starega Peruja*, ki je bila na ogled v goriškem Pokrajinskem muzeju v Gorici od junija do septembra 1997, oceni mag. Marija-Mojca Terčelj. V *Novih pridobitvah* mag. Janja Žagar, Tanja Tomažič in Irena Keršič predstavijo vajenice ročnega dela, merilno verigo in kotno omaro za shranjevanje oblek. Sledijo *Poročila* Sonje Kogej Rus o delovanju SEM v letu 1997, Irene Keršič o letnem sestanku nacionalnih in regionalnih dopisnih članov NET-a v Ljubljani in na Bledu, Tanje Tomažič o mednarodnem simpoziju Maske v evropski tradiciji ter mag. Andreja Dularja o knjižni zbirki Knjižnice Slovenskega etnografskega muzeja od njenih začetkov do leta 1997.

Ob sedemdesetletnici prof. dr. Angelosa Baša mag. Janja Žagar predstavlja njegova z muzeji povezana strokovna prizadevanja.

Na naslednjih straneh so govori mag. Inje Smrdel, direktorice Slovenskega etnografskega muzeja, Jožefa Školca, ministra za kulturo Republike Slovenije, in dr. Duše Krmel Umek, predsednice Slovenskega etnološkega društva, ob odprtju novega domovanja Slovenskega etnografskega muzeja ter čestitke uredniškega odbora Etnologa ob podelitvi Murkovih priznanj, listin in častnih članstev Slovenskega etnološkega društva v letu 1997.

Ralf Čeplak Mencin se *In memoriam* spominja življenja in dela preminule slovenske antropologinje, ene vodilnih v Južni Ameriki, dr. Branislave Sušnik.

V razdelku *Kritična in informativna bibliografija* je predstavljenih štirinajst tematsko različnih knjig, vsebina pa je sklenjena z bibliografijo sodelavcev SEM za leto 1996 in bibliografija Rudolfa Krissa.

Nova številka Etnologa bralcem poleg aktualnih dogodkov iz leta 1997 ponuja tematsko zelo različne prispevke. Rojstvo, boj za preživetje, človekova ustvarjalnost, druženje itd. odražajo tako širok spekter človekovega bivanja in delovanja, kot je raznoliko tudi človekovo življenje. Prepričana sem, da bo vsak bralec, ne glede na to, ali prihaja iz vrst strokovne ali iz širše javnosti, lahko potešil svojo radovednost.